

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง อำนาจในการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ วช ๐๐๐๑.๒/๓๑๔๓ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นหน่วยงานที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) เป็นผู้กำกับดูแล ขอร้องเกี่ยวกับอำนาจในการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ ตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อจะถือปฏิบัติได้ถูกต้องต่อไป ดังนี้

๑. วช. ได้มีคำสั่งสำนักงานฯ ที่ ๑๙๓/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐ แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนตามลำดับไว้ โดยรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงนามเป็นการถูกต้องหรือไม่

๒. กรณีที่เลขาธิการและผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนตามลำดับตามข้อ ๑ มีการปฏิบัติงานเดินทางไปราชการต่างจังหวัดทั้งหมดในเวลาเดียวกัน กรณีเช่นนี้

๒.๑ เลขาธิการจะสามารถแต่งตั้งข้าราชการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการเป็นการเฉพาะคราว โดยเลขาธิการเป็นผู้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งดังกล่าว ได้หรือไม่ หรือ

๒.๒ เลขาธิการไม่ต้องแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ เพราะกฎหมายถือว่าอยู่ในวิสัยที่เลขาธิการจะปฏิบัติราชการหรือสั่งการในกรณีเร่งด่วนได้ ถูกต้องหรือไม่ และหากถูกต้อง กรณีจะขัดกับข้อ ๑ ซึ่งมีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการตามลำดับไว้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหาดังกล่าวโดยได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ ๑๙๓/๒๕๕๐ เรื่อง แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เป็นคำสั่งที่ลงนามโดยรองศาสตราจารย์ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้ปฏิบัติราชการแทนในราชการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) มีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ ๑๙๓/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐ แต่งตั้งผู้รักษาราชการ

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๙๒๑ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

แทนตามลำดับไว้ โดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงนาม เป็นการถูกต้องหรือไม่ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๔๖^๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมโดยให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่จะต้องมีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้ง และในวรรคสามของบทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับแก่กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ ในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมโดยอนุโลมด้วย

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง และมีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

๑มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองอธิบดีหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งรองอธิบดีคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในกรมซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี หรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน แต่ถ้านายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเห็นสมควรเพื่อความเหมาะสมแก่การรับผิดชอบการปฏิบัติราชการในกรมนั้น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะแต่งตั้งข้าราชการคนใดคนหนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีหรือเทียบเท่า เป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้อธิบดีจะแต่งตั้งข้าราชการในกรมซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี หรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดี ในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมด้วยโดยอนุโลม

๒มาตรา ๑๘ ให้จัดระเบียบราชการของกระทรวง ดังนี้

(๑) สำนักงานรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่บางกระทรวงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

ให้ส่วนราชการตาม (๒) และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตาม (๓) มีฐานะเป็นกรม

ประกอบกับมาตรา ๔๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยมี
 เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาและมีหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑^๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ
 พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๑๕ ลงวันที่ ๑๓
 ธันวาคม ๒๕๑๕ ฉะนั้น เมื่อมีกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติไม่อาจปฏิบัติราชการ
 ได้ จึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาของเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่จะพิจารณา
 แต่งตั้งข้าราชการคนใดคนหนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทน และโดยที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมีฐานะเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัด
 สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ผู้บังคับบัญชาใน
 กรณีของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจึงได้แก่นายกรัฐมนตรี และเมื่อในกรณีนี้ปรากฏ
 ข้อเท็จจริงว่าในขณะที่มีการออกคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ ๑๙๓/๒๕๕๐ เรื่อง
 แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐
 นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รองศาสตราจารย์ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ รัฐมนตรีประจำสำนัก
 นายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนในราชการของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติโดยอาศัย
 อำนาจตามมาตรา ๑๒^๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วย
 เหตุนี้ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของสำนักงาน
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และการที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามในคำสั่ง
 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ ๑๙๓/๒๕๕๐ เรื่อง แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขาธิการ
 คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการดำเนินการที่ถูกต้องแล้ว

ประเด็นที่สอง กรณีที่เลขาธิการและผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนมี
 ภารกิจต้องเดินทางไปราชการต่างจังหวัดทั้งหมดในเวลาเดียวกัน เลขาธิการจะลงนามในคำสั่ง

^๓มาตรา ๔๖ ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีดังต่อไปนี้

๑.ล.๑

๑.ล.๑

(๕) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวิจัย และอำนาจหน้าที่
 ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

๑.ล.๑

๑.ล.๑

ส่วนราชการตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) มีฐานะเป็นกรม อยู่ใน
 บังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

๑.ล.๑

๑.ล.๑

^๔มาตรา ๑๑ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และให้มีเลขาธิการคณะกรรมการ
 วิจัยแห่งชาติคนหนึ่ง และรองเลขาธิการสองคน เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปซึ่งราชการของ
 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และบังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๑.ล.๑

๑.ล.๑

^๕มาตรา ๑๒ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมี
 ฐานะเป็นกรม แต่ไม่ได้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือทบวง นายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี
 หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทนก็ได้

แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเป็นการเฉพาะคราวได้หรือไม่ หรือไม่จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทน เพราะถือว่าอยู่ในวิสัยที่เลขาธิการจะปฏิบัติราชการหรือสั่งการในกรณีเร่งด่วนได้ นั้น เห็นว่า การที่จะต้องมีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม นั้น บทบัญญัติมาตรา ๔๖^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าต้องเป็นกรณีที่ส่วนราชการระดับกรมนั้นมีหัวหน้าส่วนราชการแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะสามารถปฏิบัติราชการได้หรือไม่ อย่างไรนั้น ย่อมจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป และหากกรณีใดมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าหัวหน้าส่วนราชการไม่อาจปฏิบัติราชการได้แล้ว กรณีย่อมจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๖ ดังกล่าว

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๑

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น